

ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Івасів Х.П.

студент;

Кісь Г.Р.

к.е.н., доцент,

*Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу*

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКЗОГЕННИХ (ЗОВНІШНІХ) ФАКТОРІВ ОПОРУ ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ СТВОРЕННЯ ЦІННОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, що відбувається на світовому ринку, має свій особливий вплив на сутність усіх економічних процесів на підприємстві. Один із основних недоліків у розвитку інноваційної сфери підприємств – відсутність ефективної методики управління зазначеними процесами, що відповідала б національним особливостям та забезпечувала ефективний розвиток інноваційного потенціалу підприємства. У цьому аспекті розробка сучасної системи управління інноваційним розвитком процесів створення цінності не можлива без науково-практичного аналізу основних факторів опору та інтеграції в рамках створюваної системи.

Інноваційна діяльність національних промислових підприємств у сучасних умовах потребує удосконалення системи управління нею, в тому числі, за рахунок дослідження основних факторів опору інноваційному розвитку. За умов пошуку потенційних можливостей забезпечення інноваційного розвитку процесів створення цінності на вітчизняних підприємствах і спрямування економічного вектора до стабільного зростання усе це набуває особливої актуальності.

Класифікуючи фактори опору інноваційному розвитку, можемо умовно поділити їх на екзогенні (зовнішні) та ендогенні (внутрішні).

Наведемо далеко невичерпний перелік екзогенних факторів опору інноваційному розвитку процесів створення цінності:

1. Нераціональне використання наявних ресурсів в економіці транзитивного типу. Основна підтримка, і з боку держави, і з боку

приватних інвесторів орієнтована на галузі, які створюють низьку додану вартість та знаходяться в переважній більшості на рівні III та IV технологічних укладів. Структура фінансування наукової діяльності залежно від технологічного укладу: 70% розвиток продукції IV технологічного укладу, 23% V технологічного укладу [5];

2. Недосконала структура фінансових прерогатив, що спрямовані на стимулювання інноваційного розвитку процесів створення цінності вищих технологічних щаблів. На даний час технологічна структура української економіки представлена III-V технологічним укладом (формування III технологічного укладу (1880 – 1930) ґрунтувалося на технологіях виробництва електроенергії, розвитку важкого машинобудування й електротехнічної промисловості, прокату сталі, розвитку хімічної промисловості; IV технологічний уклад (1930 – 1980) ґрунтувався на використанні енергії атома в мирній і військовій цілях, поширенні комп'ютерної техніки й програмного забезпечення, широкомасштабному розвитку машинобудування. V технологічний уклад (1980 – до теперішнього часу) характеризується розвитком мікроелектроніки, інформатики, генної інженерії, біотехнологій, нових видів енергії, аерокосмічних технологій, телекомунікаційного й супутникового зв'язку, нетрадиційних джерел енергії [5])

На сьогоднішній день у технологічно розвинених країнах починають виявлятися ознаки шостого технологічного укладу, основою якого є нанотехнології, біотехнології, технології «термоядерного синтезу», оптоелектроніка, молекулярна електроніка, технології штучного інтелекту, фотоніка та інше. В Україні випуск продукції V технологічного укладу становить близько 4%. Продукція, що представляє VI технологічний уклад й передбачає глобальні мегатренди технологічного розвитку держави, а також визначає рівень його конкурентоспроможності й економічної безпеки, в Україні практично відсутній і перебуває на рівні менш 0,1%. Близько 58% виробленої вітчизняними підприємствами продукції припадає на III рівень технологічного укладу, приблизно 38% це продукція IV технологічного укладу [6].

3. Недосконалість та невпорядкованість нормативно-правової бази, зокрема Закону України «Про інноваційну діяльність» [1]. Системне та злагоджене управління інноваційною економікою можливе завдяки розробці альтернативних та оптимізації існуючих науково-практичних підходів до державного управління інноваційною діяльністю, що поєднують стратегічні інтереси

держави, виробників, споживачів. За рахунок розробки Кодексу Законів «Про інноваційну діяльність» як фактору національної безпеки України українська економіка обумовлює необхідність особливого підходу до державного менеджменту інноваційної діяльності,

4. Орієнтація закордонних інвестицій на нижні ланки технологічних укладів вітчизняної економіки. За оцінками експертів технологічне оновлення економіки України вимагає капіталовкладень на рівні 500 млрд. дол. США [9]. А за роки незалежності Україна отримала близько 30 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій. Сучасний стан переробної промисловості засвідчує тенденції до зростання зацікавленості іноземного капіталу в закріпленні існуючої індустріальної структури економіки України. Найчастіше основними мотивами для іноземних інвесторів виступають доступ до ресурсів, а також орієнтація на високоприбуткові та швидкоокупні сегменти національної економіки, що не сприяє адаптації структури національної економіки до вимог глобальної конкуренції та розширенню інвестиційних ресурсів для потреб високотехнологічної модернізації економіки України. Аналіз технологічної структури прямих іноземних інвестицій свідчить, що вони надходять переважно у виробництво, де використовуються технології другого (чорна металургія), третього (прокат сталі, енергетичне машинобудування, виробництво та розподіл електроенергії) та четвертого (автомобілета суднобудування, тракторобудування, кольорова металургія, видобуток та переробка нафти,) технологічних укладів. Внаслідок цих тенденцій може статися формування неконкурентної моделі міжнародної спеціалізації національної економіки України.

5. Недосконалість технологій, що використовуються на III-IV технологічному укладі, що знижує ефективність цих галузей та напряду впливає на фінансування інновацій. Відповідно до Закону України «Про наукову діяльність» [2] на наукові дослідження повинне виділятися 1,9% ВВП, а фактично в 2012 було отримано 0,35%. Для прикладу у Швеції наукові дослідження фінансуються в обсязі 3,7% ВВП, у Японії – 3,06%, у США – 2,84%.

6. Недосконала система освітніх програм, в яких ігнорується розвиток загальної інноваційної культури, заснованої на погодженості та системному врахуванні в рамках процесу створення цінності показників економічного, соціального та екологічного розвитку [5].

В процесі формування економіки знань Україна займає досить суперечливий статус. Так, з одного боку, за даними Державного департаменту інтелектуальної власності за останні 15 років було видано 90 тис. патентів на винаходи й корисні моделі, а, з іншого, – усього 20 винаходів із цієї кількості були доведені до стадії комерційного виробництва. Інтелектуальний потенціал вітчизняних учених і винахідників є досить високим, цьому сприяє й збереження деяких «осередків» академічної й прикладної науки [6];

7. Відсутність соціогуманітарних передумов в рамках національної інноваційної системи – особливостей національної культури і менталітету, традиційних цінностей, суспільних підвалин і характеру соціальних зв'язків [9];

Аналіз основних складових інноваційного процесу в ланцюгу створення економічної цінності «суспільство – держава – суб'єкт господарювання» дозволяє висунути гіпотезу щодо необхідності виділення основних факторів опору інноваційного розвитку процесів створення цінності.

Таким чином, виділення основних факторів опору інноваційному розвитку процесів створення цінності дозволить побудувати адекватну систему управління, яка б враховувала ці чинники.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV «Про інноваційну діяльність»// Відомості Верховної Ради України (ВВР)– 2002. – № 36. – ст. 266.
2. Закон України від 13 грудня 1991 року № 1977-ХІІ «Про наукову і науково-технічну діяльність»// Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 1992. – № 13. – ст. 165.Иванова Е. В. Тренинг управления изменениями в организации / Е. В. Иванова. – СПб. : Речь, 2007. – 292 с.
3. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін./ за ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2008.
4. Економічна енциклопедія: У 3 т. Т. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000.
5. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник. – К.: Видавн. центр «Академія», 2005
6. Статистичний щорічник України за 2011 рік / За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Консультант, 2012.
7. Тимошук Л. Патентні інновації та економічний розвиток // Розбудова держави. – 2008. – № 11.

8. Управление инновациями. Модульная программа для менеджеров / В. Н. Гунин, В. П. Бараничев, В. А. Устинов, С. Ю. Ляпина. – М.: ИНФРА-М, 2009.

9. Червоньов Д. М., Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. – К.: Знання:КОО, 2009.

Трушкіна Н.В.

молодший науковий співробітник,

Інститут економіки промисловості НАН України

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ІНСТИТУЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Дослідження виконано в рамках науково-дослідної роботи Інституту економіки промисловості НАН України «Розвиток інституціонального середовища промислового виробництва з урахуванням галузевої специфіки» (№ держреєстрації 0113U004371).

Дослідження проблеми формування інноваційної інфраструктури вугільного виробництва у контексті модернізаційних завдань і структурних трансформацій залишається актуальним і своєчасним. Це обумовлено ставленням до вирішення цієї проблеми, відзначеному у наступних положеннях:

– в інноваційному середовищі практично відсутні венчурні фонди та центри трансферу технологій; не визначено механізму стимулювання створення інноваційної інфраструктури [1];

– у зв'язку з цим доцільним є «розвиток нових організаційних форм здійснення наукових досліджень, що дають змогу реалізувати потенціал об'єднання наукових установ і вищих навчальних закладів» [2, с. 173];

– удосконалення правових засад функціонування технопарків та спрощення механізму державної реєстрації їх проектів;

– визначення інноваційних структур, зокрема технологічних платформ та інноваційних кластерів, засад їх функціонування та особливостей публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері;